

**อิทธิพลของศาสนาต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข:
กรณีศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย**

**The Influence of Religion on Factors Affecting Happiness:
A Case Study of Accounting Professionals in Thailand**

พชร ใจอารีย์¹ และกัลยาณี เสนาสู¹

Phachara Jaiaree¹ and Kalayanee Senasu¹

¹สาขาวิชาการพัฒนารัพยากรมนุษย์และองค์การ คณะพัฒนารัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี 2) ศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านสังคมต่อความสุข 3) ศึกษาบทบาทของความเชื่อในศาสนาในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีโดยใช้วิธีการสุ่มแบบโควต้า จำนวน 382 คน จากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 โดยใช้แบบสอบถามที่ได้รับการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า 0.50 และมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .943 วิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ เพื่ออธิบายระดับปัจจัยต่าง ๆ และใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้นเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยความสุข และใช้ทดสอบบทบาทตัวแปรกำกับ ของความเชื่อในศาสนา ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุข

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีค่าเฉลี่ยระดับความสุข 7.149 (จากมาตรวัด 0-10) 2) ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยความเชื่อในศาสนา ($p < .01$) และปัจจัยด้านสังคมส่งผลกระทบต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ปัจจัยด้านงานเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด โดยปัจจัยทั้งห้าสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ร้อยละ 34.10 และ 3) ความเชื่อในศาสนาแสดงบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับ ทางลบระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี นั่นคือลดผลกระทบระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

คำสำคัญ: ความสุข ศาสนา ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

Abstract

The purposes of this research study were 1) to investigate the level of happiness of accounting professionals, 2) to find the effects of religion, family, health, work and society on happiness and 3) to discover the role of religion beliefs as a moderator affecting between work and happiness of accounting professionals. The sample size of the subjects was 382 accounting professionals selected by means of Quota sampling technique from a population. Based on Krejcie and Morgan's Sample Size Table, the number of subjects is regarded as a sufficient size when alpha is .05. A set of questionnaires with an IOC index of each question higher than .50 and its reliability of .934 was used for collecting data for the study. The data were then analyzed by means of Descriptive Statistics, e.g. means and S.Ds to explain the effects of factors, and Inferential Statistics, e.g. Hieratical Regression Analysis to analyze the effects of various factors on happiness and to test the moderator roles of religion beliefs between work and happiness.

The findings were as follows: Firstly, on average, the mean of the happiness level of the accounting professionals was 7.149 (0 – 10 Scale) which was considered somewhat high. Secondly, family, health, work, and religion beliefs had significant effects on happiness ($p = .01$) and also society had such effects ($p = .05$). Out of all, work had the highest effects on happiness and it could account the variance of happiness of the accounting professionals for 34.1 percent ($r^2 = .341$). Finally, it was found that religion beliefs played a significant negative moderator role between the relationship of work and happiness of the accounting professionals. This implies that religion beliefs can decrease the effects between working factor and their happiness.

Keywords: Happiness, Religion, Accounting professionals

บทนำ

เมื่อพิจารณาสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์โดยส่วนใหญ่มักจะนึกถึงความสุขเป็นสิ่งแรก ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีนโยบายในการสร้างความสุขให้คนในชาติอย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มักจะกล่าวถึงประเด็นการสร้างความสุขให้แก่คนในชาติเสมอ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 นำเสนอแนวคิดที่ว่า สังคมไทยจะมุ่งไปสู่การเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และคนในสังคมมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการมุ่งเน้นพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมที่มีคุณภาพ โดยเริ่มสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัวจนถึงระดับชุมชนเพื่อมุ่งสู่การเป็นสังคมที่มีคุณภาพซึ่งเป้าหมายหลักข้อหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ การที่คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขและประเทศไทยมีความสงบสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

หลายปีที่ผ่านมาการพัฒนาทางสังคมเน้นไปที่การพัฒนาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ แต่จริง ๆ แล้วเป้าหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์คือการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้น นโยบายสาธารณะจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเพิ่มความสุขแก่ประชาชน โดยการพัฒนาทางสังคมควรเน้นไปที่การเพิ่มความสุขของประชาชนในสังคมมากกว่าการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความสุขของมนุษย์เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ มากกว่าแค่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ความสำเร็จและการพัฒนาของแต่ละประเทศถูกวัดจากอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือตัวชี้วัดที่เป็นตัวเงิน แต่สิ่งเหล่านี้กลับเพิ่มปัญหามากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของความไม่เท่าเทียมทางสังคม สิ่งแวดล้อม ถูกทำลาย ปัญหาทางสังคม อาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของผู้มีอาการทางจิต สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลพวงมา จากการพัฒนาทางสังคมที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมากเกินไป จึงเกิดการริเริ่มแนวคิดการวัดความสุขด้วยดัชนีชี้วัดความสุขมวลรวมประชาชาติ ทำให้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ในการวัดการพัฒนา และการเติบโตทางสังคม จากเดิมวัดด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) ไปสู่การวัดด้วยแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH)

ความสุขเป็นสิ่งที่เกิดจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายนอกมาจากการได้รับการตอบสนองปัจจัยสำคัญของชีวิต จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสุขคนไทยระหว่าง พ.ศ. 2552 – 2557 ของกัลยาณี เสนาสู (2559) พบว่า ความพึงพอใจในสุขภาพ (จิต) ความพึงพอใจในครอบครัว ความพึงพอใจในชุมชน และความพึงพอใจในงาน ส่งผลกระทบต่อระดับความสุข โดย ความพึงพอใจในสุขภาพ (จิต) ส่งผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 ที่พบปัจจัยด้านศาสนามีผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด

รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการงาน และปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ตามลำดับ (บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555)

ส่วนปัจจัยภายในที่มีบทบาทต่อความสุข ได้แก่ ศาสนา เนื่องจากศาสนามีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้คนมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง มีขวัญกำลังใจ สามารถยืนหยัดต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อมีวิกฤติในชีวิต ศาสนาจะมีบทบาทสำคัญอย่างมาก (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2551) ซึ่งเมื่อคนมีความเชื่อทางศาสนาจะทำให้มีปัญญาในการพิจารณาโลกให้เป็นปัจจุบันขณะและตามความจริง ส่งผลให้ลดการฟุ้งฟิงปัจจัยความสุขต่าง ๆ ในทางพุทธศาสนาเปรียบปัจจัยเหล่านี้ได้กับกิเลส

เมื่อกล่าวถึงวิชาชีพที่โดดเด่นเมื่อประชาคมอาเซียนเปิดขึ้นคงต้องกล่าวถึงวิชาชีพบัญชี งานบัญชีเป็นงานที่ต้องมีความรู้เฉพาะทางและต้องจบปริญญาตรีทางการบัญชี เนื่องจากเป็นหนึ่งในวิชาชีพเฉพาะ สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีหรือรับทำบัญชีอิสระ วิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในเจ็ดวิชาชีพที่อยู่ในข้อตกลงร่วมกันว่าด้วยเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี นอกจากนี้บัญชียังมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้จัดทำและสนับสนุนข้อมูลทางการเงินเพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร จากที่กล่าวมา จะพบว่าวิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการสร้างความสุขให้เกิดแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุข ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านศาสนาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านสังคมต่อความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
3. เพื่อศึกษาบทบาทของความเชื่อในศาสนาในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย เฉพาะผู้ที่ทำงานด้านตรวจสอบบัญชีที่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี จำนวน 16,417 คน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ) และนักบัญชีที่จบการศึกษาปริญญาตรีที่ทำงานในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน จำนวน 52,452 คน (ข้อมูลจากสภาวิชาชีพบัญชี ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559) รวมเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จำนวน 68,869 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) โดยขนาดตัวอย่างได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีจำนวน 382 คน เมื่อแบ่งโควตาตามสัดส่วนประชากร ประกอบด้วย กลุ่มผู้ทำงานด้านตรวจสอบบัญชีที่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีจำนวน 91 คน และนักบัญชีในประเทศไทยที่จบการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 291 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านครอบครัว คือ ความรู้สึกต่อครอบครัว อันเกิดจากการได้รับความรัก ความเอื้ออาทร ความอบอุ่นทางจิตใจ คำปรึกษา และการได้ร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับครอบครัว

1.2 ปัจจัยด้านสุขภาพ คือ ความรู้สึกต่อสภาพร่างกาย การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติ

1.3 ปัจจัยด้านงาน คือ ความรู้สึกที่มีต่องาน อันเกิดมาจากการได้ทำงานที่ท้าทาย การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และมีผู้บังคับบัญชาที่สนับสนุนการทำงาน

1.4 ปัจจัยด้านสังคม คือ ความรู้สึกต่อสังคม อันเกิดมาจากการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นในสังคม การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลในสังคม สภาพแวดล้อมในชุมชน และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

1.5 ปัจจัยด้านศาสนา คือ การยึดมั่นตามคำสั่งสอนทางศาสนา การนำแนวทางศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติศาสนกิจตามความเชื่อทางศาสนา โดยสามารถแบ่งมิติย่อยได้เป็น 2 มิติ คือ ความเชื่อในศาสนาและการปฏิบัติทางศาสนา

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ความสุข คือ ระดับที่บุคคลประเมินคุณภาพชีวิตปัจจุบัน ในภาพรวมที่เป็นไปอย่างชื่นชอบ (Veenhoven, 1984)

3. **ตัวแปรกำกับ** ได้แก่ ความเชื่อในศาสนา คือ การนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิต หรือการมีแนวคิดทางศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านศาสนาส่งผลกระทบท่อความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

2. ความเชื่อในศาสนาแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้รับการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) มากกว่า .50 ทุกข้อ คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20 ถึง .69 นอกจากนี้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test) โดยการทดสอบกับกลุ่มนำร่อง (Pilot Test) จำนวน 30 ชุด ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ .943 โดยแบบสอบถามประกอบด้วย คำถาม 3 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา ศาสนา ลักษณะงาน อายุงาน ระดับพนักงาน และประเภทสถานที่ทำงาน จำนวน 10 ข้อ
2. ระดับความสุข จำนวน 2 ข้อ ใช้มาตรวัด 11 ระดับ ตั้งแต่ 0-10 โดย 0 คือ ไม่มีความสุขเลย และ 10 คือ มีความสุขมากที่สุด
3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว จำนวน 6 ข้อ ปัจจัยด้านสุขภาพ จำนวน 4 ข้อ ปัจจัยด้านงาน จำนวน 7 ข้อ ปัจจัยด้านสังคม 5 ข้อ และปัจจัยด้านศาสนา 6 ข้อ ใช้มาตรวัด likert scale 5 ระดับ คือ 1 – 5 โดย 1 คือ ตรงกับผู้ตอบน้อยที่สุดหรือไม่จริงเลย และ 5 คือ ตรงกับผู้ตอบมากที่สุด

การรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์ร่วมกับแบบสอบถามที่เป็นกระดาษ โดยทำจดหมายขออนุญาตตอบแบบสอบถาม เมื่อได้รับการอนุญาต ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปมอบแก่ตัวแทนในหน่วยงาน เพื่อให้ตัวแทนดำเนินการแจกแบบสอบถาม แล้วผู้วิจัยจะไปรับแบบสอบถามในภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ เพื่ออธิบายระดับปัจจัยต่าง ๆ และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น (Hierarchical Regression) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านสังคม ต่อความสุข และใช้ทดสอบบทบาทตัวแปรกำกับ (Moderator) ของความเชื่อในศาสนาระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุข

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 311 คน ร้อยละ 77.6 มีอายุระหว่าง 26 – 30 ปี 154 คน ร้อยละ 38.4 เป็นคนโสด 316 คน ร้อยละ 78.8 นับถือศาสนาพุทธ 381 คน ร้อยละ 95.0

มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท 126 คน ร้อยละ 31.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 291 คน ร้อยละ 72.6 ทำงานด้านบัญชีการเงิน 172 คน ร้อยละ 42.9 อายุงานระหว่าง 1 – 3 ปี 111 คน ร้อยละ 27.7 อยู่ในระดับพนักงานปฏิบัติการ 220 คน ร้อยละ 54.9 และทำงานในบริษัทมหาชนและทำงานในบริษัทมหาชน 123 คน ร้อยละ 30.7

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสุขในระดับมาก ($\bar{x} = 7.15$ ตามมาตรวัด 0 – 10) และจากการวัดระดับปัจจัยด้านต่าง ๆ ด้วยมาตรวัด 1 – 5 พบว่าปัจจัยด้านครอบครัว สุขภาพ และงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05, 3.80, 3.57$ ตามลำดับ) ในขณะที่ปัจจัยด้านสังคมและศาสนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44, 3.47$ ตามลำดับ)

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยแบบลำดับขั้น (Hierarchical regression analyses) แสดงผลในตารางที่ 1 โดยทำการวิเคราะห์ผล 6 โมเดล โมเดลที่ 1 วิเคราะห์ความถดถอยตัวแปรประชากรศาสตร์ ในโมเดลที่ 2 เพิ่มตัวแปรปัจจัยด้านศาสนา ในโมเดลที่ 3 เพิ่มตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัวในโมเดลที่ 4 เพิ่มตัวแปรปัจจัยด้านสุขภาพ ในโมเดลที่ 5 เพิ่มตัวแปรปัจจัยด้านงาน และในโมเดลที่ 6 เพิ่มตัวแปรปัจจัยด้านสังคม ผลการวิเคราะห์พบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

โมเดลที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความสุขได้ประมาณร้อยละ 10.2 (adjusted $R^2 = .102$) โดยสถานภาพสมรส ลักษณะงาน ประเภทสถานที่ทำงานส่งผลกระทบท่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$

โมเดลที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม 2 ตัวแปร คือ ปัจจัยประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านศาสนา พบว่า ปัจจัยด้านศาสนาส่งผลกระทบทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ $p < .01$ ต่อความสุข และปัจจัยประชากรศาสตร์อื่นได้แก่ ลักษณะงาน ($p < .01$) สถานภาพสมรส ($p < .05$) ระดับการศึกษา และประเภทสถานที่ทำงาน ($p < .10$) ส่งผลกระทบทางบวกต่อระดับความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยประชากรศาสตร์และปัจจัยศาสนาสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ร้อยละ 13.10 (adjusted $R^2 = .131$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยด้านศาสนาทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.9

โมเดลที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ลักษณะงาน ปัจจัยด้านศาสนา ส่งผลกระทบทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสุข ($p < .01$) สถานภาพสมรสส่งผลกระทบทางบวกต่อความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .10$) โดยปัจจัยประชากรศาสตร์ ปัจจัยศาสนา และปัจจัยด้านครอบครัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ร้อยละ 16.50 (adjusted $R^2 = .165$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยด้านครอบครัวทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความสุขเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4

โมเดลที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพปัจจัยด้านครอบครัว ($p < .01$) ลักษณะงานปัจจัยด้านศาสนา ($p < .05$) ระดับการศึกษา ($p < .10$) ส่งผลกระทบต่อความทุกข์ โดยปัจจัยประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสุขภาพ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความทุกข์ได้ร้อยละ 22.40 ($\text{adjusted } R^2 = .224$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยด้านสุขภาพทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความทุกข์เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.9

โมเดลที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านสุขภาพ ลักษณะงาน ($p < .01$) สถานภาพสมรส ปัจจัยด้านครอบครัว ($p < .05$) อายุงาน ($p < .10$) ส่งผลกระทบต่อความทุกข์ โดยปัจจัยประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ และปัจจัยด้านงาน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความทุกข์ได้ร้อยละ 33.50 ($\text{adjusted } R^2 = .335$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยด้านงานทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความทุกข์เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.1

โมเดลที่ 6 พบว่า ลักษณะงาน ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน ($p < .01$) ปัจจัยด้านสังคม สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ($p < .05$) ส่งผลกระทบต่อความทุกข์ โดยปัจจัยประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านสังคม ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความทุกข์ได้ร้อยละ 34.10 ($\text{adjusted } R^2 = .341$) ซึ่งเมื่อเพิ่มปัจจัยด้านสังคมทำให้สามารถอธิบายความแปรปรวนความทุกข์เพิ่มขึ้นร้อยละ .60 นอกจากนี้สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความทุกข์มากที่สุด ($\beta = .371, .339, p < .01$, ในโมเดลที่ 5 และ 6 ตามลำดับ)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบลำดับขั้นของปัจจัยความสุขด้านต่าง ๆ

ตัวแปร	Std Beta โมเดล 1	Std Beta โมเดล 2	Std Beta โมเดล 3	Std Beta โมเดล 4	Std Beta โมเดล 5	Std Beta โมเดล 6
ตัวแปรประชากรศาสตร์						
เพศ	-.024	-.038	-.045	-.024	.007	.011
อายุ	-.040	-.082	-.056	-.052	.083	.076
สถานภาพสมรส	0.145***	0.132**	0.102*	0.101*	0.109**	0.118**
รายได้เฉลี่ย	-.013	.012	.013	.006	-.083	-.072
ระดับการศึกษา	.083	0.094*	.070	.046	0.090*	0.092**
ลักษณะงาน	0.166***	0.181***	0.181***	0.145**	0.148***	0.147***
อายุงาน	.089	.082	.086	0.133*	.104	.099
ระดับพนักงาน	-.008	.007	.015	.018	-.001	-.002
ประเภทสถานที่ทำงาน	0.125**	0.102*	.083	.082	.080	.066

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	Std Beta โมเดล 1	Std Beta โมเดล 2	Std Beta โมเดล 3	Std Beta โมเดล 4	Std Beta โมเดล 5	Std Beta โมเดล 6
ปัจจัยด้านศาสนา		.183***	.138***	.120**	.067	.050
ตัวแปรโมเดล						
ปัจจัยด้าน			0.198***	0.150***	0.093**	.067
ครอบครัว						
ปัจจัยด้านสุขภาพ				0.257***	0.177***	0.171***
ปัจจัยด้านงาน					0.371***	0.339***
ปัจจัยด้านสังคม						0.103**
Adjusted R Square	0.102	0.131	0.165	0.224	0.335	0.341
F	5.876***	6.832***	7.946***	10.284***	15.959***	15.253***

***: ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2 ทาง)
** : ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2 ทาง)
* : ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 (2 ทาง)

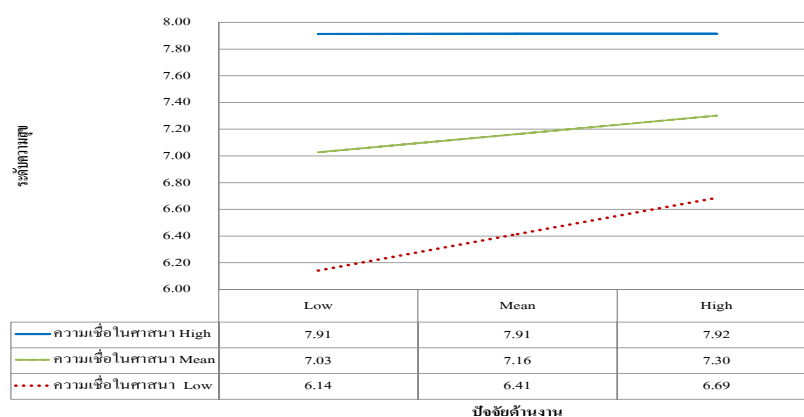
นอกจากนี้ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบลำดับขั้น 2 โมเดล โดยโมเดลแรกใส่ตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (centered) ของปัจจัยด้านงาน (JC) และค่าศูนย์กลาง (centered) ของความเชื่อในศาสนา (RBC) ทั้ง 2 ตัวแปรส่งผลกระทบบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสุข ($p < .01$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ร้อยละ 16.3 ($r^2 = 0.163$) และโมเดลที่สอง ใส่ตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ ความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และตัวแปรต้น คือ ค่าศูนย์กลาง (centered) ของปัจจัยด้านงาน (JC) ค่าศูนย์กลาง (centered) ของความเชื่อในศาสนา (RBC) และค่าผลคูณระหว่างค่าศูนย์กลาง (centered) ของปัจจัยด้านงาน (JC) กับ ค่าศูนย์กลาง (centered) ของความเชื่อในศาสนา (RBC) โดยค่าศูนย์กลาง (centered) ของปัจจัยด้านงานและความเชื่อในศาสนา ส่งผลกระทบบนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสุข ($p < .01$) และทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสุขได้ร้อยละ 16.9 ($r^2 = 0.169$)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเชื่อในศาสนา (RBC) แสดงบทบาทตัวแปรกำกับทางลบ ($\beta = -.080$) ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยพิจารณาความสัมพันธ์จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความเชื่อในศาสนา (Interaction Variable) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .10$) นั่นคือความเชื่อในศาสนาแสดงผลกระทบบนระหว่างปัจจัยด้านกับความสุข รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบบทบาทความเชื่อในศาสนาในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยด้านงานกับความทุกข์

Model	Variable	B	se (B)	β	t-test	p-value	R	R ²	ΔR^2
1	(Constant)	7.15	0.068		105.272	0	.404 ^a	0.163	0.163
	JC	0.301	0.085	0.164	3.544	0			
	RBC	0.912	0.121	0.349	7.543	0			
2	(Constant)	7.164	0.068		105.018	0	.412 ^b	0.169	0.006
	JC	0.294	0.085	0.16	3.475	0.001			
	RBC	0.926	0.121	0.354	7.666	0			
	JC X RBC	-0.24	0.137	-0.08	-1.743	0.082			

เมื่อนำข้อมูลจากสมการความถดถอยที่ใช้วิเคราะห์บทบาทความเชื่อในศาสนาในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างปัจจัยด้านงานกับความทุกข์มาสร้างกราฟ เพื่อพิจารณาระดับความทุกข์ที่แตกต่างกัน ณ ระดับที่มีความเชื่อในศาสนาและระดับปัจจัยด้านงานสูง (+1 SD) กลาง และต่ำ (-1 SD) โดยเส้นบนสุดเป็นเส้นความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความเชื่อในศาสนาสูง เส้นประตรงกลางเป็นเส้นความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความเชื่อในศาสนาปานกลาง และเส้นประล่างสุดเป็นเส้นความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความเชื่อในศาสนาต่ำ ดังภาพที่ 1 พบว่าความชันของเส้นความสุขที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยด้านงานลดลงตามระดับความเชื่อทางศาสนาที่เพิ่มขึ้น เส้นความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความเชื่อในศาสนาสูงจะมีความชันของเส้นตรงน้อยที่สุด ตรงข้ามกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความเชื่อในศาสนาต่ำจะมีความชันของเส้นความสุขมากที่สุด โดยเมื่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความเชื่อในศาสนาต่ำ จะพบว่าระดับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่มีระดับปัจจัยด้านงานแตกต่างกันส่งผลให้มีระดับความสุขแตกต่างกันมาก (ระดับความสุข ณ ปัจจัยด้านงานต่ำ = 6.14, ปานกลาง = 6.41, สูง = 6.69 โดยผลต่างระดับความสุขของแต่ละระดับปัจจัยด้านงาน .27 และ .28) เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความเชื่อในศาสนาปานกลาง พบว่า การเปลี่ยนแปลงระดับความสุขตามระดับปัจจัยด้านงานเริ่มน้อยลง (ระดับความสุข ณ ปัจจัยด้านงานต่ำ = 7.03, ปานกลาง = 7.16, สูง = 7.30 โดยผลต่างระดับความสุขของแต่ละระดับปัจจัยด้านงาน .13 และ .14) และเมื่อผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความเชื่อในศาสนาสูง พบว่า การเปลี่ยนแปลงระดับความสุขตามระดับปัจจัยด้านงานน้อยลงจน ระดับความสุข ณ ปัจจัยด้านงานต่ำและปานกลางไม่มีความแตกต่างกัน และระดับความสุขที่เพิ่มขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของปัจจัยด้านงานระดับกลางไปสู่ระดับสูงมีเพียง .01 ซึ่งยืนยันถึงบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับของ ความเชื่อในศาสนา ระหว่างงานและความทุกข์ นั่นคือผลกระทบของปัจจัยด้านงานต่อความสุขค่อย ๆ ลดลงตามระดับความเชื่อในศาสนาที่เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันตามระดับความเชื่อในศาสนาและปัจจัยด้านงาน

ดังนั้นจากผลการวิจัยที่กล่าวมาจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านศาสนาส่งผลกระทบต่อความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และสมมติฐานที่ 2 ความเชื่อในศาสนาแสดงบทบาทในการเป็นตัวแปรกำกับ (Moderator) ระหว่างปัจจัยด้านงานกับความสุขของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า ที่พบว่า ปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านสังคม ส่งผลกระทบต่อความสุข

ปัจจัยด้านครอบครัวได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบท ที่พบว่า ความอบอุ่นในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อความสุข (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, ปาริชาติ พงษ์ชัยศรี และ ชัชฎาภรณ์ ช่างเรียน, 2553) เป็นไปในทางเดียวกับการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 พบว่า ความพอใจในครอบครัวส่งผลกระทบต่อความสุข(บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) สอดคล้องกับการศึกษาแนวคิดองค์ประกอบหรือส่วนผสมที่นำไปสู่ความสุขที่ยาวนาน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคม อย่างเช่น ครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อความสุขในระยะยาว (Caunt, Franklin, Brodaty, N. E., & Brodaty, H., 2012) นอกจากนี้จากการศึกษาผลกระทบของปัจจัยครอบครัวและปัจจัยที่ไม่ใช่ครอบครัวต่อความสุขในนักเรียนอายุ 15 – 18 ปี ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยครอบครัวมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยที่ไม่ใช่ครอบครัวในการอธิบายความแปรปรวนของความสุข คนที่รายงานว่ามีการใช้เวลาอยู่กับครอบครัวอย่างเพียงพอและมีความรักระดับสูงสุด จะมีความสุขมากที่สุด เช่นเดียวกับคนที่ได้อยู่กับพ่อและแม่จะมีความสุขมากที่สุด (Gray, Chamratthirong, Pattaravanich & Prasartkul, 2011)

ปัจจัยด้านสุขภาพได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของคนไทย ของกัลยาณี เสนมาสุ (2559) ที่พบว่า ความพึงพอใจในสุขภาพ (จิต) ส่งผลกระทบต่อความสุขมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบทของ พิเชิด พิทักษ์เทพสมบัติ, ปาริชาติ พงษ์ชัยศรี และ ชิษญาสุ ช่างเรียน (2553) และการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 ของ บุญทัน พันธุ์จันทร์ (2555) พบว่า สุขภาพมีผลกระทบต่อความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาส่วนประกอบของความสุขในประเทศอิตาลีและประเทศคิวบา พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสุขมากที่สุด คือ สุขภาพ (Galati, Manzano, & Sotgiu, 2006) นอกจากนี้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขและสุขภาพ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขและสุขภาพที่ดีนั้นมีความคล้ายคลึงกันมาก ทั้งในระดับบุคคล ภูมิภาคและประเทศ ซึ่งความสุขและสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวก (Pierewan & Tampubolon, 2013)

ปัจจัยด้านงานได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยก่อนหน้าว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข จากการศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 พบว่าความสุขมีความสัมพันธ์กับหน้าที่การงาน เงินเดือนเงินประจำตำแหน่ง และความพอใจในงาน (บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555) ผลการวิจัยเป็นไปทางเดียวกับการทำวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข คือ งาน (Changrian, 2010) นอกจากนี้การศึกษาแนวคิดความสุขในที่ทำงานพบว่า ความสุขในสถานที่ทำงานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเพิ่มผลิตภาพขององค์กร คนมีความสุขเป็นคนที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่คนที่ไม่มีความสุขจะไม่ให้ความสนใจอย่างเต็มที่ องค์กรที่สามารถรักษาความสุขในสถานที่ทำงานให้คงอยู่ในระยะยาวจะทำให้ผลิตภาพขององค์กรเพิ่มขึ้น จากการวิจัยพบว่า การจ้างงานเต็มเวลาส่งผลในเชิงบวกต่อความสุขของพนักงาน การว่างงานจะนำความทุกข์มาให้กับพนักงาน การว่างงานมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความสุข พนักงานชั่วคราว (part-time) มีความสุขมากกว่าพนักงานเต็มเวลา รายได้ส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อความสุข มิตรภาพเชิงบวกในสถานที่ทำงานมีอิทธิพลต่อความสุขของพนักงาน และการทำงานที่เจาะจงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสุข (Wesarat, Sharif, & Abdul Majid, 2014) นอกจากนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบชั่วโมงการทำงานและความพึงพอใจในชีวิตของชาวอเมริกันและชาวยุโรป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างชั่วโมงการทำงานและมีความสุขในยุโรปและอเมริกา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าชาวอเมริกันจะมีความสุขในการทำงานมากกว่าชาวยุโรป เพราะชาวอเมริกันเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานหนักกับความสำเร็จมากกว่าชาวยุโรป (Kozaryn, 2010)

ปัจจัยด้านสังคมได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยก่อนหน้าว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุข โดยการทำวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุขสำหรับคนเมือง คือ ปัจจัยชุมชน (Changrian, 2010) ผลการวิจัย

เป็นไปในทิศทางเดียวกับ การศึกษาแนวความคิดขององค์ประกอบหรือส่วนผสมที่นำไปสู่ความสุขที่ยาวนาน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหนึ่งในมิติสำคัญ โดยความสัมพันธ์ทางสังคม อันได้แก่ ครอบครัว เพื่อน และคู่ครองมีความสัมพันธ์ต่อความสุขในระยะยาว (Caunt, Franklin, Brodaty, N. E., & Brodaty, H., 2012) สอดคล้องกับการศึกษาขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตที่มีผลกระทบต่อความสุขในผู้สูงอายุในแอฟริกาใต้ พบว่า ปัจจัยด้านสังคมเป็นตัวทำนายความสุขได้ดีที่สุดสำหรับคนผิวดำและชาวอินเดีย (Westaway, Olorunju, & Rai, 2007) มากไปกว่านั้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพทางสังคมและความสุข โดยข้อมูลมาจากการสำรวจคุณภาพสังคมในฮางซู่ เซี่ยเหมิน และเซินเจิ้น ระหว่างปี 2554-2555 พบว่า คุณภาพสังคมกับความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างมา (Lin, 2014) นอกจากนี้การศึกษาความสุขและปัจจัยทางสังคมในไต้หวันด้วยข้อมูลจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Taiwan Social Change Survey) ในปี 2554 ตัวอย่างเป็นกลุ่มคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป พบว่า ปัจจัยทางสังคมรวมถึงปัจจัยเศรษฐกิจสังคมและการติดต่อในสังคมมีความสัมพันธ์ต่อความสุข (Hsu, Chang, Chong & An, 2015)

ปัจจัยด้านศาสนาได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยก่อนหน้าว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสุข จากการศึกษาความสุขของคนไทยในเขตชนบท โดยมีตัวอย่างจำนวน 960 คน พบว่า ความสนใจธรรมะมีความสัมพันธ์กับความสุข (พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, ปาริชาติ พงษ์ชัยศรี และ ชัชญาสุ ช่างเรียน, 2553) สอดคล้องกับ การศึกษาความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1 ตัวอย่างจำนวน 400 นาย พบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์กับความเคร่งในศาสนา (บุญทัน พันธุ์จันทร์, 2555)

แม้ว่างานวิจัยก่อนหน้าจะไม่มีการศึกษาถึงบทบาทปัจจัยด้านศาสนาในฐานะตัวแปรกำกับต่อระดับความสุข แต่มีการศึกษาบทบาทความเชื่อทางศาสนาในการปรับเปลี่ยนความสุขจากการวิจัยเชิงทดลองถึงผลของการปฏิบัติธรรมต่อสุขภาวะทางจิตในผู้เข้าร่วมหลักสูตรพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข มีการให้ทำแบบสอบถามก่อนและหลังปฏิบัติธรรม ผลการวิจัยพบว่า สุขภาวะทางจิตของผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติธรรมโดยเฉลี่ยสุขภาวะจิตของผู้ปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้น (มุกิตา คงปิ่น, 2551)

โดยศาสนาพุทธมีหลักธรรมที่นำไปสู่ความสุข คือ อริยะสัจ 4 โดยหลักสำคัญของแนวคิดนี้ คือ การสอนให้มนุษย์มองทุกสิ่งบนโลกใบว่าเป็นอนิจจังคือไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยต้องกำจัดความไม่รู้และความอยากต่าง ๆ ให้หมดสิ้น เมื่อไม่มีกิเลสจะพบกับความสุขที่บริสุทธิ์และสงบ นอกไปจากนั้นยังมีหลักธรรมโอวาทปาติโมกข์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นหัวใจของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีแนวคิดหลักคือ “พึงทำความดี ละเว้นความชั่ว และชำระจิตให้บริสุทธิ์” ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสเพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีหลักธรรมในการดำรงชีวิต

เพื่อขจัดกิเลสหรือความเศร้าหมองทั้งปวง โดยมีพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “จิตที่ฝึกดีแล้ว ย่อมนำความสุขมาให้” (สุชาติ โสภประยูร, 2550)

สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (ม.ป.ป) ที่กล่าวถึงแนวคิดความสุข 5 ชั้น ความสุขในระดับชั้นแรกมาจากการเสพวัตถุ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายนอกผ่านการแสวงหา เพื่อตอบสนองความต้องการ แต่เมื่อได้รับการสนองบ่อยครั้ง สิ่งนั้นจะไม่สามารถตอบสนองความสุขได้อีก ดังนั้นจึงต้องพัฒนาความสามารถในการมีความสุขในเรื่องต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย โดยศีล 8 คือเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีความสามารถในการมีความสุข ทำให้มนุษย์รู้สึกถึงความพอเพียง เมื่อไม่สามารถแสวงหาหรือได้รับการตอบสนองความสุขจากปัจจัยภายนอก แต่ยังคงสามารถมีความสุขได้ โดยความสุขจากลำดับขั้นที่สูงขึ้น มาจากการมีคุณธรรมในการดำรงชีวิต ดำเนินชีวิตตามความจริงของธรรมชาติ อยู่กับปัจจุบัน ไม่เอาความสุขของตนเองไปผูกกับสิ่งสมมติ การมีปัญญารู้ทันความจริงของโลก และชีวิต สามารถปล่อยวาง จะทำให้มีความสุขตลอดเวลา โดยความสุขในระดับขั้นที่สูงขึ้นเป็นความสุขที่เกิดจากภายใน

ดังนั้น เมื่อมนุษย์มีความเชื่อทางศาสนา จนสามารถฝึกจิตให้ให้มีปัญญาสามารถมองโลกได้อย่างเป็นปัจจุบันขณะ ไม่ยึดติดกับสิ่งใด ย่อมทำให้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ อย่างเช่น ปัจจัยด้านงาน มีผลต่อระดับความสุขน้อยลง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ผู้บริหารและนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบนโยบาย เพื่อพัฒนาความสุขของพนักงาน โดยเน้นไปที่การส่งเสริมปัจจัยอันเป็นที่มาของความสุข ได้แก่ ครอบครัว สุขภาพ สังคม งาน และศาสนา เพื่อให้พนักงานมีความสุขจากการทำงาน

2. ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรสนใจและให้ความสำคัญแก่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในชีวิต ได้แก่ ครอบครัว สุขภาพ สังคม งาน และควรดำรงชีวิตและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาไปสู่วิชาชีพอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ รวมถึงศึกษาขยายไปในวงกว้างมากขึ้น เช่น ระดับประเทศ เพื่อให้ข้อมูลสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยความสุขที่อยู่ภายในจิตใจเพิ่มขึ้น เช่น การสร้างความสุขจากความพอเพียง อิสระในการดำรงชีวิต ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อแสวงหาปัจจัยความสุขอื่น ๆ ที่ไม่ปรากฏในการทบทวนวรรณกรรม และประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

4. ควรทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อทดสอบความเชื่อในศาสนาในฐานะตัวแปรกำกับ เช่น การขอความร่วมมือกับสถานปฏิบัติธรรม เพื่อเก็บข้อมูลระดับความสุขและปัจจัยความสุขในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงรูปธรรมและสามารถประยุกต์ใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี เสนานุ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสุขของคนไทย*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญทัน พันธุ์จันทร์. (2555). *ความสุขของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในตำรวจภูธรภาค 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (ม.ป.ป.). *ความสุข 5 ชั้น*. สืบค้น 4 มกราคม 2559, จาก <http://www.cdthamma.com/forums/index.php?topic=2808.0>
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, ปาริชาติ พงษ์ชัยศรี และชัชฌาญ์ ช่างเรียน. (2553). *ความสุขของคนไทยในเขตชนบท* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มุกิตา คงปั้น. (2551). *ผลของการปฏิบัติธรรมต่อสุขภาวะทางจิตของผู้เข้าร่วมหลักสูตรพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข ณ ยุวพุทธสิกขาสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)*. สืบค้น 5 มีนาคม 2559, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- สุชาติ โสมประยูร. (2550). *สุขภาพเพื่อคุณภาพชีวิต*. ใน สุชาติ โสมประยูร และสุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย (บ.ก.), *สุขภาพเพื่อชีวิต* (น. 1 – 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Caunt, B. S., Franklin, J., Brodaty, N. E., & Brodaty, H. (2012). Exploring the causes of subjective well-being: a content analysis of peoples' recipes for long – term happiness. *Journal of Happiness Studies*, 14(2), 475 – 499. Retrieved February 5, 2016, from Springer.
- Changrian, C. (2010). *Happiness and Its Influencing Factors among Household Heads in Urban and Rural Areas of Thailand* (Doctoral Dissertation). Bangkok: National Institute of Development Administration.

- Galati, D., Manzano, M., & Sotgiu, I. (2006). The Subjective components of happiness and their attainment: a cross – cultural comparison between italy and cuba. *Social Science Information*, 45(4), 601–630. Retrieved January 5, 2016, from Springer.
- Gray, R. S., Chamrathirong, A., Pattaravanich, U., & Prasartkul P. (2011). Happiness among adolescent students in thailand: family and non – family factors. *Social Indicators Research*, 110(1), 703–719. Retrieved January 5, 2016, from Springer.
- Hsu, H., Chang, W., Chong, Y., & An, J. S. (2015). Happiness and social determinants across age cohorts in taiwan. *Journal of Health Psychology*, (1), 1–12. Retrieved February 5, 2016, from National Center for Biotechnology Information.
- Kozaryn, A. O. (2010). Europeans work to live and americans live to work (who is happy to work more: americans or europeans?). *Journal of Happiness Studies*, 12(4), 225–243. Retrieved February 5, 2016, from Springer.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610. Retrieved February 5, 2016, from http://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/KrejcieandMorgan_article.pdf
- Lin, K. (2014). Social quality and happiness – an analysis of the survey data from three chinese Cities. *Applied Research Quality Life*, 11(3), 23–40. Retrieved February 5, 2016, from Springer.
- Pierewan, A., & Tampubolon, G. (2013). Happiness and health in europe: a multivariate. *Applied Research Quality Life*, 10(2), 237–252. Retrieved January 5, 2016, from Springer.
- Veenhoven, R. (1984). *Conditions of Happiness*. Dordrecht Netherlands: D. Reidel.
- Wesarat, P., Sharif, M. Y., & Abdul Majid, A. (2014). A Conceptual framework of happiness at the workplace. *Asian Social Science*, 11(2), 78–88. Retrieved February 5, 2016, from Wiley.
- Westaway, M. S., Olorunju, S. A. S., & Rai, L. J. (2007). Which personal quality of life domains affect the happiness of older south africans?. *Quality of Life Research*, 16(8), 1425–1438. Retrieved January 5, 2016, from Springer.